

# การเป็นหนี้ครัวเรือนในสถานการณ์ COVID-19

## กรณีศึกษาอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

ลิทธาภรณ์ ตูจินดา และ รุ่งระวี วีระเวสส์

หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Email : sittaporn.tu@gmail.com

### บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1.) ระดับของผลกระทบด้านของรายได้และค่าใช้จ่าย 2.) เปรียบเทียบการเป็นหนี้จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3.) แนวทางการแก้ไขปัญหาการเป็นหนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ประชากรในเขตอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบ Chi-Square Test

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เท่ากับ 10,001 – 20,000 บาท เป็นรายได้ประจำ (ค่าจ้าง/เงินเดือน) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน เท่ากับ 5,001 - 10,000 บาท เป็นการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภค ผลกระทบด้านของรายได้และค่าใช้จ่ายในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ในเขตอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญน้อยและปานกลาง ตามลำดับ มีการกักตุนคิดเป็นร้อยละ 54.25 ส่วนใหญ่เป็นหนี้ในระบบ ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหนี้ คือ 1.) รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ/ค่าใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ 2.) เพื่อการศึกษาของตนเองหรือบุคคลภายในครอบครัว และ 3.) เพื่อนำมาใช้หมุนเวียนในธุรกิจหรือการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเป็นหนี้ โดยเฉพาะสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 เป็นสถานการณ์ที่ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ ดังนั้น ในส่วนของการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคในส่วนบุคคล เนื่องจากค่าใช้จ่ายมีมากและไม่สัมพันธ์กับรายได้ที่ลดลง ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เป็นหนี้เพิ่มขึ้น การร่วมมือกันของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้ความสำคัญกับ ภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจที่ได้รับผลกระทบทั้งในด้านของการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การชดเชยรายได้และลดภาระค่าใช้จ่าย การผ่อนคลายมาตรการต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจในวงกว้าง อย่างไรก็ตาม ควรจัดหาวัคซีนให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้กลับมาใช้ชีวิตปกติโดยเร็ว มีรายได้ที่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายและสามารถชำระหนี้ได้ทันกำหนด และเพื่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ต่อไป

คำสำคัญ : โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 , หนี้ครัวเรือน

# Household Debt during the COVID-19 Pandemic

## A Case Study of Population in Mueang Ratchaburi District, Ratchaburi

Sittaporn Tuchinda and Rungravee Weravess

Master of Economics Program in Business Economics, University of the Thai Chamber of Commerce

Email : sittaporn.tu@gmail.com

### ABSTRACT

The objectives of this study were to study 1.) The levels of income and expenditure effects 2.) Comparison of debt classified by personal factors 3.) The solutions for solving debt problems during the Covid-19 pandemic. A sample was drawn from the population in Mueang Ratchaburi District, Ratchaburi, in a group of 400 people using questionnaires as instruments to collect the data. Data was analyzed using Percentage, Mean, Standard Deviation and Hypothesis testing with statistic by Chi-square Test.

The findings indicated that the majority of the sample group were female aged between 20 - 30 years old and graduated with a bachelor's degree, earned a living as a government official/ state enterprise employee. The average monthly income was 10,001 - 20,000 baht, which was a regular income (wage/ salary). The average monthly expenditure was 5,001 - 10,000 baht, which was consumption expenditure. Effects of income and expenditure during the COVID-19 pandemic in Mueang Ratchaburi District, Ratchaburi as a whole were in the low and medium importance, respectively. There were 54.25 % of loans, most of which were formal loans. Factors affecting indebtedness were 1.) Insufficient income to cover cost of living and household expenditure which was a non-performing loan 2.) Education of their own or family members and 3.) Using in business circulation or occupation which were the important factors that affected the indebtedness, especially the situation of the COVID-19 pandemic caused economic depression. Therefore, the solutions of the problems as previously mentioned should be solved by changing personal consumption behavior. This was because the expenditure were high while the income were decreasing that was the main reason for the increase of indebtedness. The government should cooperate with relevant departments focusing on the affected household and business sectors in terms of financial assistance, income compensation, expenditure reduction and loosening measurements that impacted on the wide economy. However, they should provide vaccines to all people in order to move back toward normal life, to have sufficient income to cover the expenses, pay off all debts and continue to have the economic activities.

**Keywords :** Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) , Household Debt

## บทนำ

จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ก่อนเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ปี 2562 เท่ากับ 10,932,067 ล้านบาท อัตราการขยายตัว 2.3% ลดลงจาก 4.2% ในปี 2561 และมีสัดส่วนของหนี้ครัวเรือนที่ 79.8% ต่อ GDP และในต้นปี 2563 เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ในประเทศไทย รัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน (พรก.ฉุกเฉิน) เพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ทั้งในด้านการบริโภคและการลงทุนของภาคเอกชน การส่งออกและการท่องเที่ยวซึ่งเป็นรายได้สำคัญของประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ปี 2563 ลดลงเท่ากับ 10,265,322 ล้านบาท อัตราการขยายตัวอยู่ในระดับ -6.1% จากระดับ 2.3% ในปี 2562 (ตามรายงานภาวะเศรษฐกิจของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)) สถานการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้สัดส่วนของหนี้ครัวเรือนเพิ่มขึ้นที่ 89.4% ต่อ GDP

สัดส่วนของหนี้ครัวเรือน ต่อ GDP ของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้น จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 เริ่มตั้งแต่ในต้นปี 2563 (ในเดือนกุมภาพันธ์) เกิดการแพร่ระบาดขึ้นของ COVID-19 ครั้งแรกในประเทศไทย ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ไตรมาสที่ 1/2563 เท่ากับ 2,791,110 ล้านบาท หนี้ครัวเรือนในไตรมาสที่ 1/2563 เท่ากับ 13,502,395 ล้านบาท มีสัดส่วนของหนี้ครัวเรือนที่ 80.2% ต่อ GDP และสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 เกิดการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องตลอดหลายเดือน เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศจากมาตรการของภาครัฐ เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID-19 และเกิดการแพร่ระบาดครั้งใหม่ของ COVID-19 ในช่วงสิ้นปี 2563 (ในเดือนธันวาคม) ต่อเนื่องถึงต้นปี 2564 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ไตรมาสที่ 1/2564 ลดลงเท่ากับ 2,717,542 ล้านบาท อัตราการขยายตัวอยู่ในระดับ -2.6% (เมื่อเทียบกับไตรมาสที่ 1/2563 ที่ขยายตัวอยู่ในระดับ -2.1%) ทำให้หนี้ครัวเรือนในไตรมาสที่ 1/2564 เพิ่มขึ้นเท่ากับ 14,128,071 ล้านบาท ขยายตัว 4.63% (เมื่อเทียบกับไตรมาสที่ 1/2563) เป็นจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนถึง 625,676 ล้านบาทและมีสัดส่วนของหนี้ครัวเรือนสูงถึง 90.5% ต่อ GDP สูงสุดในรอบ 18 ปี ตามสถิติที่มีการเก็บรวบรวมของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามการขยายตัวของเงินให้กู้ยืมที่สถาบันการเงิน โดยสัดส่วนเงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือนจำแนกตามวัตถุประสงค์ ในไตรมาสที่ 1/2564 สามอันดับแรกแบ่งเป็น 1. เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ 34.20% ขยายตัว 6.03% (เมื่อเทียบกับไตรมาส1/2563) 2. เพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคล 20.69% ขยายตัว 6.45% (เมื่อเทียบกับไตรมาส1/2563) และ 3. เพื่อประกอบอาชีพ 18.06% ขยายตัว 4.52% (เมื่อเทียบกับไตรมาส1/2563) ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่มีการก่อหนี้เพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นมากในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 เพื่อรักษาระดับการบริโภคของตนเอง (Friedman, 2499)

ในด้านของเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนได้รับความเดือนร้อนจากการประกอบอาชีพ จะเห็นว่า หนี้ครัวเรือนมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในช่วงเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ทั้งนี้เป็นผลมาจากภาคครัวเรือนขาดรายได้และไม่เพียงพอรายจ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้หนี้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น การถูกให้ออกจากงาน การจ้างงานที่ลดลงและการปรับลดจำนวนชั่วโมงการทำงานที่ส่งผลกระทบต่อรายได้และความสามารถในการชำระหนี้ นำไปสู่การขาดสภาพคล่อง จึงเกิดการกู้ยืมเพื่อนำมาใช้จ่ายทดแทนสภาพคล่องที่หายไปของภาคครัวเรือน

ถึงแม้ว่าทางธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) และสถาบันการเงินจะออกมาตรการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ภาคธุรกิจและภาคครัวเรือนที่เป็นหนี้ทั้งในรูปแบบของมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ การพักชำระเงินต้นและดอกเบี้ย ซึ่งช่วยลดภาระการชำระหนี้ในระยะสั้นและช่วยป้องกันการเกิดหนี้เสียในวงกว้าง การให้ความช่วยเหลือดังกล่าวเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาระยะสั้นเท่านั้น และอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งกู้ยืมเงินได้สะดวกขึ้น ทำให้หนี้ครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นในอนาคตและหากประชาชนที่มีภาระหนี้เกิดมีรายได้ลดลงจากสาเหตุต่าง ๆ จนไม่สามารถชำระหนี้ได้ทันกำหนด ส่งผลให้เกิดหนี้เสีย (NPL) ของสถาบันการเงินเพิ่มสูงขึ้นและอาจนำไปสู่ปัญหาด้านเสถียรภาพด้านการเงินของระบบเศรษฐกิจได้ในที่สุด

จากผลสำคัญของการศึกษาข้อมูลข้างต้น จึงเห็นสมควรศึกษาการเป็นหนี้ครัวเรือนในสถานการณ์ COVID-19 โดยผู้ศึกษาให้ความสนใจศึกษาในพื้นที่จังหวัดราชบุรี เนื่องจากเป็นจังหวัดหนึ่งในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการประกาศยกระดับพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวดหรือพื้นที่สีแดงเข้ม ซึ่งจังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจที่สำคัญจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันตก มูลค่าผลิตภัณฑ์-มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product: GPP (CVMs)) ประจำปี 2562 เท่ากับ 107,635 ล้านบาท (ตามรายงานผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด ฉบับ พ.ศ. 2562 ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)) และเป็นศูนย์กลางตลาดผักผลไม้ในภูมิภาค ซึ่งเป็นหนึ่งในตลาดกลางสินค้าเกษตรที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย

### วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.เพื่อศึกษาระดับของผลกระทบด้านของรายได้และค่าใช้จ่ายในช่วงเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19
- 2.เพื่อเปรียบเทียบการเป็นหนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3.เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาในการเป็นหนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

### สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเป็นหนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 แตกต่างกัน

### วิธีดำเนินการวิจัย

- 1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรในเขตอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 123,241 คน ตามข้อมูลจำนวนประชากร ปี 2563 ระดับอำเภอ จากระบบสถิติทางการทะเบียนของสำนักบริหารการทะเบียน
  - กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Yamane,1973) กรณีทราบขนาดของประชากร ผู้ศึกษากำหนดระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้เท่ากับ 5% (ที่ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 95%) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน
- 2.เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหนี้ครัวเรือน บทความ เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ผู้ศึกษาสร้างแบบสอบถาม ได้แก่ แบบสอบถามที่เป็นชุดเอกสารและ

แบบสอบถามแบบออนไลน์ การตั้งคำถามในแบบสอบถามมีความครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ลักษณะของแบบสอบถามใช้แบบสอบถามทั้งแบบปลายปิดและแบบปลายเปิด ในส่วนของแบบสอบถามแบบปลายปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบ และแบบปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นในการตอบได้ โดยแบบสอบถาม มีทั้งหมด 6 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 6 ข้อ เป็นแบบสอบถามปลายปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเพียงข้อเดียว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านรายได้ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนและข้อมูลด้านภาระหนี้สิน ก่อนเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อ เป็นแบบสอบถามปลายปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเพียงข้อเดียวและบางคำถามสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะของค่าใช้จ่าย ข้อมูลหนี้สิน ประเภทของหนี้สิน วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมและแหล่งกู้ยืม

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการเงินของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนข้อคำถามทั้งหมด 2 ข้อ เป็นแบบสอบถามปลายปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเพียงข้อเดียว ได้แก่ ข้อมูลด้านเงินออม และข้อมูลด้านการวางแผนการใช้จ่ายเงิน

ส่วนที่ 4 ผลกระทบทั้งในด้านของรายได้และค่าใช้จ่ายของผู้ตอบแบบสอบถามในช่วงเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบตามระดับความคิดเห็นหรือระดับความสำคัญที่ตรงกับผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ ผลกระทบด้านรายได้ จำนวน 6 ข้อ และผลกระทบด้านค่าใช้จ่าย จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 5 ข้อมูลด้านภาระหนี้สินและปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหนี้ของผู้ตอบแบบสอบถามในช่วงเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 5 ข้อ เป็นแบบสอบถามปลายปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเพียงข้อเดียวและบางคำถามสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ได้แก่ ข้อมูลหนี้สินและประเภทของหนี้สิน วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมและแหล่งกู้ยืมและปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหนี้ของผู้ตอบแบบสอบถามในช่วงเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19

และส่วนที่ 6 การแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางหรือมาตรการการช่วยเหลือจากภาครัฐเพื่อแก้ปัญหาหนี้สิน มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Question) เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นแบบอิสระ เพื่อให้ได้คำตอบที่เปิดเผยและขยายความในเหตุการณ์หรือทางเลือกใหม่ ๆ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหาการใช้ข้อความในการตั้งถามและคำตอบให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.70 มีความเที่ยงตรง ใช้ได้ เมื่อผ่านการตรวจสอบแล้ว ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามดังกล่าวให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 40 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยสามารถหาได้จากการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยเลือกทดสอบคำถาม 2 ส่วนของแบบสอบถาม คือ ผลกระทบด้านรายได้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.84 และผลกระทบด้านค่าใช้จ่ายในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.81

### 3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่เป็นชุดเอกสารและแบบสอบถามแบบออนไลน์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แจกให้แก่กลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำนวน 400 คน หลังจากการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้ศึกษานำแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้นำมาบันทึกผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ Microsoft Excel เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปรค่าระดับความคิดเห็นเป็นตัวเลขสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

### 4.การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

-การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่ใช้การหา จำนวน และร้อยละ

-การวิเคราะห์ระดับของผลกระทบด้านของรายได้และค่าใช้จ่ายในช่วงเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ใช้การหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

-การเปรียบเทียบการเป็นหนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้วยสถิติทดสอบ Chi-Square Test

### ผลการวิจัย

#### ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในเขตอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 76.00 ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 71.25 ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.00 มีสถานภาพโสด จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวจำนวน 3-4 คน จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 66.25 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เท่ากับ 10,000 – 20,000 บาทต่อเดือน จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.75 โดยแหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่ (สามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ) เป็นรายได้ประจำ (ค่าจ้าง/เงินเดือน) จำนวน 324 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 60.11 รองลงมา รายได้จากการขายหรือการให้บริการ จำนวน 64 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 11.87 และรายได้จากการค้าขาย/อาชีพเสริม จำนวน 62 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 11.50 ตามลำดับ ส่วนของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน เท่ากับ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.75 ซึ่งโดยส่วนใหญ่ (สามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ) ลักษณะของค่าใช้จ่ายเป็นการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภค จำนวน 227 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 24.97 รองลงมา ซื้อ/เช่าที่อยู่อาศัย จำนวน 213 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 23.43 และค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ จำนวน 106 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 11.66 ตามลำดับ การบริหารจัดการด้านการเงินมีการออมเงิน จำนวน 291 คน คิดเป็นร้อยละ 72.75 และมีการวางแผนใช้เงิน จำนวน 363 คน คิดเป็นร้อยละ 90.75 หนี้สินในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 (มีการกู้ยืมในช่วงดังกล่าว) จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.75 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนี้ในระบบ จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 77.63 แยกตามประเภทของแหล่งกู้ยืม (สามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ) ธนาคารพาณิชย์ จำนวน 72 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 22.86 รองลงมา สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (ธ.ออมสิน ธ.อาคารสงเคราะห์ ธ.เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น) จำนวน 49 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 15.56 และบริษัทบัตรเครดิต/ลิชชิง/สินเชื่อ

ส่วนบุคคล จำนวน 46 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 14.60 ตามลำดับ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 (สามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ) คือ รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ/ค่าใช้จ่ายในครอบครัว จำนวน 158 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 18.90 รองลงมา เพื่อการศึกษาของตนเองหรือบุคคลภายในครอบครัว จำนวน 91 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 10.89 และเพื่อนำมาใช้หมุนเวียนในธุรกิจหรือการประกอบอาชีพ (ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/อาชีพเสริม) จำนวน 86 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 10.29 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับของผลกระทบด้านของรายได้และค่าใช้จ่ายในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19

พบว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านของรายได้ อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 โดยผลกระทบส่วนใหญ่เกิดจากการประกาศปิดสถานที่ต่าง ๆ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 รองลงมา รายได้จากการลงทุน(ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/อาชีพเสริม) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 และรายได้จากการขายและการให้บริการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงผลกระทบด้านของรายได้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19

| ผลกระทบด้านของรายได้                                           | $\bar{X}$ | S.D. | ระดับผลกระทบ | อันดับ |
|----------------------------------------------------------------|-----------|------|--------------|--------|
| 1.รายได้จากการทำงานประจำและทำงานนอกเวลา(OT)                    | 2.69      | 1.38 | น้อย         | 4      |
| 2.รายได้จากการขายและการให้บริการ                               | 2.70      | 1.40 | น้อย         | 3      |
| 3.รายได้จากการลงทุน(ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/อาชีพเสริม)           | 2.77      | 1.44 | น้อย         | 2      |
| 4.การปรับลดจำนวนคนหรือจำนวนชั่วโมงการทำงาน                     | 2.66      | 1.39 | น้อย         | 6      |
| 5.การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน(เคอร์ฟิว)ช่วงเวลา 21.00 - 04.00 น. | 2.67      | 1.32 | น้อย         | 5      |
| 6. การประกาศปิดสถานที่ต่าง ๆ                                   | 2.99      | 1.36 | น้อย         | 1      |
| รวม                                                            | 16.48     | 8.29 | น้อย         |        |

พบว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านของค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 โดยผลกระทบส่วนใหญ่กระทบค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคภายในครอบครัว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 รองลงมา ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 และค่าใช้จ่ายประจำเกี่ยวกับธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/อาชีพเสริม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงผลกระทบด้านของค่าใช้จ่ายในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19

| ผลกระทบด้านของค่าใช้จ่าย                   | $\bar{X}$ | S.D. | ระดับผลกระทบ | อันดับ |
|--------------------------------------------|-----------|------|--------------|--------|
| 1.ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ                   | 3.31      | 1.25 | ปานกลาง      | 2      |
| 2.ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคภายในครอบครัว | 3.32      | 1.21 | ปานกลาง      | 1      |
| 3.ค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้                  | 3.12      | 1.37 | ปานกลาง      | 4      |

|                                                                     |      |      |         |   |
|---------------------------------------------------------------------|------|------|---------|---|
| 4.ค่าใช้จ่ายประจำที่เกี่ยวกับธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/อาชีพเสริม เช่น   | 3.16 | 1.33 | ปานกลาง | 3 |
| ค่าเช่า ค่าสาธารณูปโภค เงินเดือนพนัก. ค่าโฆษณา ต้นทุนสินค้า เป็นต้น |      |      |         |   |

|     |       |      |         |  |
|-----|-------|------|---------|--|
| รวม | 12.91 | 5.16 | ปานกลาง |  |
|-----|-------|------|---------|--|

### ส่วนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

พบว่า การก่อกวนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 เพศ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ที่แตกต่างกัน ทำให้มีการก่อกวนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 แตกต่างกัน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน (ตารางสรุปความสัมพันธ์ Chi-Square Test)

| การก่อกวนในช่วงเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19                                                              | Sig. Chi-Square | ผลการทดสอบ |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|------------|
| -ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ แตกต่างกัน มีผลต่อการเป็นหนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 แตกต่างกัน           | 0.000           | แตกต่างกัน |
| -ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีผลต่อการเป็นหนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 แตกต่างกัน | 0.000           | แตกต่างกัน |
| -ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับรายได้ แตกต่างกัน มีผลต่อการเป็นหนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 แตกต่างกัน   | 0.000           | แตกต่างกัน |

ส่วนที่ 4 จากการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางหรือมาตรการการช่วยเหลือจากภาครัฐเพื่อแก้ปัญหาหนี้สินของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จากการกั๊ยืม 3 อันดับแรกจากผู้ตอบแบบสอบถามสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1.เพื่อการอุปโภคและบริโภคภายในครอบครัว เนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ/ค่าใช้จ่ายในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 18.90 ซึ่งเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ควรได้รับการแก้ไขจากตนเองเป็นหลัก การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคในส่วนบุคคลและตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการทางการเงิน ในส่วนของภาครัฐควรช่วยเหลือในด้านของการลดค่าใช้จ่าย (ค่าสาธารณูปโภค) เช่น ลดค่าไฟฟ้าหรือสามารถผ่อนจ่ายค่าไฟฟ้ารายเดือน ออกนโยบาย,มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจที่เข้าถึงทุกกลุ่มคน ประชาชนควรได้รับประโยชน์จากนโยบาย,มาตรการอย่างเท่าเทียม

2.เพื่อการศึกษาของตนเองหรือบุคคลภายในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 10.89 ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น ค่าเทอม ค่าอินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียน,นักศึกษา เป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว เนื่องจากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้มีการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ โดยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือ

3.เพื่อนำมาใช้หมุนเวียนในธุรกิจหรือการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 10.29 ในส่วนของภาครัฐควรออกนโยบายหรือมาตรการช่วยเหลือเยียวยา การชดเชยรายได้ให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบอาชีพที่ได้รับผลกระทบจากการประกาศปิดสถานที่หรือกิจการต่าง ๆ หรือจากการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน (เคอร์ฟิว) ในช่วงเวลา 21.00 - 04.00 น. ทั้งใน

ภาคธุรกิจและภาคครัวเรือนและร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ออกนโยบาย, มาตรการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ภาคธุรกิจและภาคครัวเรือน เช่น ลดดอกเบี้ยเงินกู้ยืมหรือพักชำระหนี้ ปลดปล่อยเงินกู้ยืมปลอดดอกเบี้ย, ดอกเบี้ยต่ำเพื่อใช้สำหรับหมุนเวียนในธุรกิจหรือร้านค้าที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์ดังกล่าว

### สรุปผลและอภิปรายผล

#### สรุปผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นหนี้ครัวเรือนในสถานการณ์ COVID-19 กรณีศึกษาอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี สามารถสรุปผลจากการศึกษาได้ ดังนี้

1. ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีสถานภาพโสดและมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวจำนวน 3-4 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เท่ากับ 10,000 – 20,000 บาทต่อเดือน โดยแหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่เป็นรายได้ประจำ (ค่าจ้าง/เงินเดือน) รายได้จากการขายหรือการให้บริการและรายได้จากการค้าขาย/อาชีพเสริม ตามลำดับ ส่วนของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน เท่ากับ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งโดยส่วนใหญ่ค่าใช้จ่ายเป็นการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภค รองลงมา ซื้อ/เช่าที่อยู่อาศัย และค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ ตามลำดับ สะท้อนถึงกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีรายได้ต่อเดือนเพียงทางเดียว ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน เนื่องจากค่าใช้จ่ายต่อคนมีหลายช่องทาง อาจทำให้มีการกู้ยืมเพิ่มขึ้น หนี้สินในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 (มีการกู้ยืมในช่วงดังกล่าว) มากถึงร้อยละ 54.75 ส่วนใหญ่เป็นหนี้ในระบบ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 คือ 1.) รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ/ค่าใช้จ่ายในครอบครัว 2.) เพื่อการศึกษาของตนเองหรือบุคคลภายในครอบครัวและ 3.) เพื่อนำมาใช้หมุนเวียนในธุรกิจหรือการประกอบอาชีพ (ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/อาชีพเสริม) ตามลำดับ สะท้อนถึงกลุ่มตัวอย่างที่มีการกู้ยืมในช่วงเวลาดังกล่าวมีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ/ค่าใช้จ่ายในครอบครัว จึงกู้ยืมเพื่อรักษาระดับการบริโภคของตนเอง
2. ผลกระทบด้านของรายได้และค่าใช้จ่ายในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 โดยรวมอยู่ในระดับความสำคัญน้อยและปานกลาง ตามลำดับ มีระดับความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกันหรือไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องจากการประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลกระทบหรือได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อย
3. การเปรียบเทียบการเป็นหนี้จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ ระดับการศึกษาและระดับรายได้ที่มีผลต่อการก่อหนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษา พบว่า เพศ ระดับการศึกษาและระดับรายได้มีผลต่อการเป็นหนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19
4. แนวทางการแก้ไขการเป็นหนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ควรเป็นการร่วมมือกันของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้ความสำคัญกับประชาชนและภาคธุรกิจที่ได้รับผลกระทบทั้งในด้านการขุดเซยรายได้และลดภาระค่าใช้จ่าย ผ่อนคลายมาตรการต่าง ๆ และมาตรการลดการแพร่ระบาดที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจในวงกว้าง เพื่อให้ประชาชนได้กลับมาใช้ชีวิตได้ปกติ กลับมามีรายได้ที่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายและสามารถชำระหนี้ได้ทันกำหนด

## อภิปรายผล

จากการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นหนี้ครัวเรือนในสถานการณ์ COVID-19 กรณีศึกษา อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี สามารถอภิปรายผลเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

- 1.จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เพียงทางเดียวซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน ทำให้มีการกู้ยืมเกิดขึ้นและในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 มีการก่อหนี้เพิ่มขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมเพื่อการอุปโภคและบริโภคภายในครอบครัว สอดคล้องกับผลการศึกษาของลลิตา บุคตา. (2559). พบว่า การเพิ่มขึ้นของหนี้ครัวเรือนในช่วงที่ผ่านมา มีสาเหตุและแรงจูงใจมาจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การเติบโตทางเศรษฐกิจมีผลต่อการก่อหนี้ของภาคครัวเรือน โดยช่วงเศรษฐกิจเติบโตต่ำ ครัวเรือนก่อหนี้สำหรับรักษาระดับการบริโภค และสอดคล้องกับแนวคิดการกู้ยืมของภาคครัวเรือนตามวัฏจักรเศรษฐกิจ (Household debt and business cycle) ได้อธิบายไว้ว่า ช่วงขาลงของวัฏจักรเศรษฐกิจ เศรษฐกิจมีการชะลอตัวลงและมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ลดลง ส่งผลให้ระดับรายได้ของภาคเอกชนทั้งภาคธุรกิจและภาคครัวเรือนปรับลดลง จึงมีความต้องการกู้ยืมที่เพิ่มขึ้น
- 2.ผลการศึกษาการก่อหนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการกู้ยืมของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี คือ 1.) รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ/ค่าใช้จ่ายในครอบครัว 2.) เพื่อการศึกษาและ 3.) เพื่อนำมาใช้หมุนเวียนในธุรกิจหรือการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดการก่อหนี้เพื่อรักษาระดับการบริโภคของภาคครัวเรือน (Consumption Smoothing Framework) ได้อธิบายไว้ว่า ครัวเรือนสามารถกู้ยืมเงินเพื่อรักษาระดับการบริโภคที่เหมาะสมของตนเองได้ โดยในช่วงเวลาที่ครัวเรือนมีรายได้น้อยและไม่เพียงพอกับรายจ่าย ครัวเรือนจะสามารถกู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภครวมทั้งการกู้ยืมเพื่อลงทุนและประกอบธุรกิจและสอดคล้องกับผลการศึกษาของวันพร จามิตและบุญภา ปันพุ่มพร. (2564). พบว่า ภาระหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยรวมภาระหนี้สินอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินเพื่อใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค
- 3.ผลกระทบในด้านของรายได้และค่าใช้จ่ายในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้รับผลกระทบน้อยและปานกลางตามลำดับ อาจเนื่องจากการประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และลูกจ้าง/พนักงานในหน่วยงานของรัฐ จึงทำให้ไม่ได้รับผลกระทบหรืออาจได้รับผลกระทบในช่วงแรกและมีการปรับตัว ต่อสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเกวรินทร์ ฤกษ์ดำเนินกิจ. (2563). พบว่า บุคลากรเทศบาลเมือง บ้านบึง จังหวัดชลบุรี ไม่ได้รับผลกระทบจากการประกอบอาชีพโดยตรง เพราะยังสามารถประกอบอาชีพในช่วงสถานการณ์ดังกล่าวได้ตามปกติ
- 4.แนวทางการแก้ไขปัญหา นอกจากภาครัฐที่ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแล้ว ควรแก้ไขจากตนเองเป็นหลัก ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การบริโภคในส่วนบุคคล เนื่องจากค่าใช้จ่ายในส่วนบุคคลมีมากและไม่สัมพันธ์กับรายได้ที่ลดลง ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เป็นหนี้เพิ่มขึ้น ดังนั้น ควรตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการทางการเงิน การวางแผนการใช้จ่าย เพื่อช่วยลดการเป็นหนี้ได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของเกวรินทร์ ฤกษ์ดำเนินกิจ. (2563). พบว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดของการเกิดปัญหานี้สินอยู่ที่ปัจจัยด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล การควบคุมตนเอง เพราะด้วยความไม่เพียงพอในพฤติกรรมการใช้จ่าย ไม่มีการวางแผนรายรับ-รายจ่าย ขาดการไตร่ตรองที่ดี จึงทำให้เกิดปัญหานี้สินได้ง่าย

อย่างไรก็ตาม ควรมีการเร่งตรวจหาเชื้อเชิงรุกในพื้นที่เสี่ยง, กลุ่มเสี่ยงอย่างทั่วถึงโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (ลดภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ประชาชน) โดยเป็นความร่วมมือของภาครัฐกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดการติดเชื้อและแพร่กระจายเชื้อในวงกว้าง ป้องกันการเกิดการระบาดซ้ำ จัดหาวัคซีนให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้กลับมาใช้ชีวิตปกติโดยเร็วและเพื่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ต่อไป

### ข้อเสนอแนะ

#### ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ผลกระทบด้านของรายได้ส่วนใหญ่เกิดจากการประกาศปิดสถานที่ต่าง ๆ รongลงมา รายได้จากการลงทุน (ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/อาชีพเสริม) และรายได้จากการขายและการให้บริการ ตามลำดับ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้รายได้ลดลงและไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ดังนั้น ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการชดเชยรายได้ให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการที่รัฐบาลออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน (พรก.ฉุกเฉิน) เพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID -19 ให้ประชาชนมีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคประจำวัน และในส่วนของผลกระทบด้านของค่าใช้จ่าย ส่วนใหญ่กระทบค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคภายในครอบครัว รongลงมา ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ และค่าใช้จ่ายประจำเกี่ยวกับธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/อาชีพเสริม ทำให้ประชาชนจำเป็นต้องกู้ยืมเพื่อรักษาการอุปโภคบริโภครวมทั้งการกู้ยืมเพื่อลงทุนและประกอบธุรกิจ ดังนั้น ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการช่วยเหลือเพื่อลดภาระค่าใช้จ่าย เช่น การลดค่าใช้จ่าย (ค่าสาธารณูปโภค) ออกนโยบายที่ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างเพียงพอและเท่าเทียม เนื่องจากนโยบายของภาครัฐที่เข้ามาช่วยในขณะนั้นอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการ และร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ออกนโยบาย,มาตรการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เช่น ลดดอกเบี้ยเงินกู้ยืมหรือพักชำระหนี้ ปลดปล่อยเงินกู้ยืมปลอดดอกเบี้ย,ดอกเบี้ยต่ำเพื่อใช้สำหรับหมุนเวียนในธุรกิจหรือร้านค้าที่ได้รับผลกระทบ

#### ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

สำหรับผู้สนใจศึกษาประเด็นในลักษณะเดียวกันนี้ เพื่อเป็นการต่อยอดในการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นหนี้ครัวเรือนในสถานการณ์ COVID-19 ควรศึกษาเพิ่มเติมในประเด็น ดังต่อไปนี้

- 1.จากการศึกษาค้างนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับเพียงผลกระทบน้อยถึงปานกลาง เท่านั้น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และลูกจ้าง/พนักงานในหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ได้ข้อมูลหลากหลายและชัดเจน ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพหรือธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์นี้โดยตรง และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นประชากรในเขตอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ดังนั้น ควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่แตกต่างจากเดิม
- 2.ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น ความสะดวกในการเข้าถึงบริการทางการเงิน แรงจูงใจในการก่อหนี้ เป็นต้น
- 3.ควรใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพ เช่น แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพหรือธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์นี้โดยตรง เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ ครบถ้วน ตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้ที่สนใจศึกษา ต่อไป

## เอกสารอ้างอิง

วิทยานิพนธ์ฐานข้อมูลออนไลน์

เกวรินทร์ ฤกษ์ดำเนินกิจ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการกักกันในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรเทศบาลเมืองบ้านโป่ง จังหวัด

ชลบุรี (โครงการพิเศษหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นจาก <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/vlt15-1/6114993638.pdf>

ลลิตา บุคดา. (2559). หนี้ภาคครัวเรือนกับวัฏจักรธุรกิจไทย (หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ).

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นจาก

[http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU\\_2016\\_5704010478\\_5306\\_3878.pdf](http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5704010478_5306_3878.pdf)

วันชพร จามิตและบุฏกา ปิ่นทุรธัมพร. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาระหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชน

ในกรุงเทพมหานคร (หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงินและการธนาคาร). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นจาก <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/twin-9/6214154059.pdf>

Website

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน (ออนไลน์). สืบค้นจาก

[https://www.bot.or.th/App/BTWS\\_STAT/statistics/ReportPage.aspx?reportID=775&language=th](https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/ReportPage.aspx?reportID=775&language=th)